

העולם הזה, שבועון החדשות הישראלי • המערכת והמינהלה: תל אביב, רחוב גורדון 3, מל. 03-243386. תאריך: 136 • מען מכרקי: "עזומפרס" • העורך הראשי: אורי אבנרי • העורך: אלי תבור • עורכי מישנה יופי ונאי • עורכת-בנית: יופי שנון • עורכת כיתוב: ענת ישי ראדי • צלמי-מערכת: ציון צפירי וגילה רוזן • ראש המינהלה: אברהם סיטון • מחלקת המודעות: רפי זכרונן • המו"ד: העולם הזה בע"מ • מודפס ב"הדפוס החדש" בע"מ, תל-אביב, רחוב כרם אביגור • הפצה "גר" בע"מ • גלופות: צינקוגרפיה "כספי" בע"מ.

מסתבר כי גישתנו תאמה את גישתו של משה דיין עצמו ושל בני-מישפחתו. כאשר קיבל דיין את פניו של מנחם בגין בחדרו בביית-החולים, דיבר בגלוי על מחלתו. כך נהגו גם בני מישפחתו, בנו אסי, שהראיון המיוחד עימו נערך במיקרה ביום שבו הוכנס אביו לבית החולים, וששמע על טיב המחלה לראשונה מפי העולם הזה, הסכים לגישתנו שיש לקרוא לדברים בשמם.

למרבה הצער לא נהגו הרופאים כך, בשום שלב לא שיקרו הרופאים. אולם הנוסח של הודעותיהם היה מטעה. הם

קדמי? אם כן, איך לנסח את כותרת העשר? ואיך לנסח את הכתבה עצמה? השאלה העיקרית נגעה, כמובן, לעצם המילה "סרטן". משום-מה, מעורר שם זה חרדה עמוקה ופחדים סתומים, בלתי-רציונליים בעיקרם. אנשים המוכנים לדבר כי אופן חופשי על שפת ועגבת, התקף-לב ושטף-דם במוח, דבר וחולירע, נרתעים מלהעלות על שפתיהם את השם המפורש "סרטן".

אין אנחנו סבורים שיש להיכנע לפחד דים אלה. להיפך, אייזכרת השם המפורש מגדילה את הפחד, עוטפת את המחלה

משה דיין אחרי הניתוח
חרדה עמוקה ופחדים סתומים

לא גילו כי הם עומדים לערוך את הניתוח מפני שיש חשש מכריע לסרטן. הם לא אמרו כי חשש זה נתאשר בעת הניתוח. תחת זאת פירסמו רמזים על "בדיקות" העומדות להיערך, וכו'. המגמה הייתה תחילה להעלים את האמת ביכלל, ולאחר מכן, אחרי שהעולם הזה כבר גילה אותה, להכין את הציבור, בהדרגה, כאילו היה הציבור ילד קטן שיש להגיד לו את האמת טיפן-טיפין, אם ביכלל.

נדמה לי שהעולם הזה מילא בפרשה זו את חובתו — והוא היה כלי-התיקשורת היחיד בארץ שעשה זאת.

הס מלהזכיר

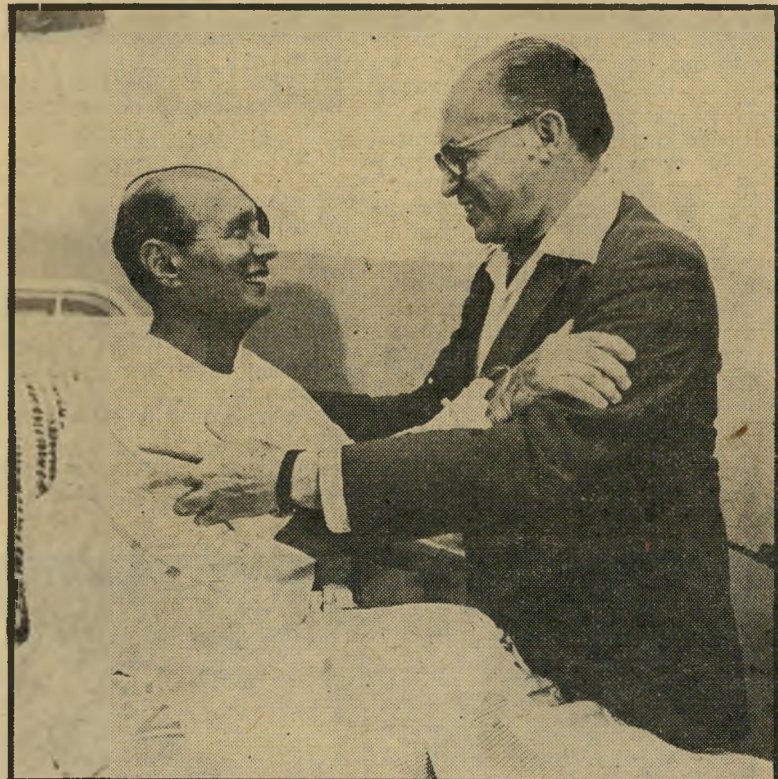
ביכלל — יחסם של כלי-התיקשורת להעולם הזה בפרשה זו מוזר. כמה ימים אחרי הפירסום בהעולם הזה, נתברר כי גילוינו היו נכונים, האם מישהו טרח לציין זאת? חס וחלילה.

שיבחו את משה דיין, על החלטתו ה"אמיצה לגלות את מהות מחלתו — אחרי שכל הארץ כבר ידעה על כך מפי העולם הזה. עיתונאית נכבדה ריאיינה את דיין והתגאתה בכך שהשיגה סקופ. הרופאים, שהודיעו כי נתגלה סרטן אצל הפאצינט שלהם, נתקבלו כמי שמבשרים בשורה גדולה, מהמת ומדהימה, שאיש לא ידע אותה קודם לכן.

כל זה יכול היה להיות מצחיק, אלמלא הרקע המעציב. שהרי באותו רגע לא היה איש רציני אחד במדינה שלא ידע כי העולם הזה גילה את העניין כולו לפני כמה ימים.

השיטה חזרה על עצמה השבוע בפרשה אחרת: גילויי העולם הזה לגבי חקירת המישטרה נגד ח"כ פסח גרוסר, שבועון זה חשף פרשה זו זמן, בשבוע שעבר סיר כס ועידכן את הדברים, ואף הקדיש לכך את שערו הקידמי.

למחרת הופעת הגיליון, גילה גם מעריב את הפרשה. ומאותו רגע החלו כלי-התיקשורת הממלכתיים — מלחכי הפינכה של טומי לפיד, איש מעריב, בטלוויזיה וברדיו — לאזכר את הסקופ הגדול של מעריב. גם שום עיתון אחר לא מצא לנכון להזיכר, בהקשר זה, את העובדה שהעניין כולו נחשף מוזמן מעל עמודי העולם הזה.

בגין בכיקור-חולים אצל דיין
השם המפורש

באיצטלה של מיסתוריות מבהילה, ובסופו ל דבר מועת מאדם להתמודד עם עצמו כאשר הוא לוקה במחלה זו — כפי שיכול לקרות לכל אחד מאיתנו.

החלטנו להזכיר את השם המפורש ב"כותרת-המישנה של הכתבה, אך להקדיש את הכותרת הראשית בשער ובכתבה ל"היבט חיובי" — כושרו של דיין, שהוכח בעבר, להתגבר על מחלות ופציעות. על השער רשמנו "משה דיין: מאבק על החיים" — כותרת שהבהירה כי המחלה היא חמורה, ושאינן אמת בהודעות המר-גיעות והסתמיות של הרופאים והממשלה. אך שלא הציגה את השם המפחיד בשער עצמו. את הכתבה עצמה הכתרו במלים: "כל חייו נאבק משה דיין בתאונות ובי מחלות — עכשיו הוא עומד במאבק הקשה נגד מחלת הסרטן.

עיתון להקפיד כפליים על מהימנות פירו סומיו.

עוד ביום שהוכנס דיין לביית-החולים, קיבלנו בסודי-סודות, ממקור מוסמך כי יותר, את המידע שדיין סובל מסרטן. אך לא ידענו פרטים נוספים — כגון מקום הגידול וחומרתו.

השקענו כמה ימים בחקירה נמרצת. אף אחד מן הרופאים לא היה מוכן, כמובן (בישראל), להגיד את האמת. לעיתונים נמסר מידע שלא היה שקר גלוי, אך שניסוחו היה, למעשה, שיקרי. פעלנו בדרכים משלנו. התייעצנו עם

לגבי כמה וכמה אנשים, אין זה מובן מאליו. להיפך, הם סבורים כי אין זה נאה, אין זה מכובד ואין זה מוסרי לפרסם פרטים "אינטימיים" כאלה על אדם, גם כשהוא מנהיג ואיש-ציבור.

במישור זה עומדות זו מול זו שתי גישות עיתונאיות סותרות. מצד אחד — הגישה שהייתי מגדיר אותה כ"רוסית", המתתייחסת אל העיתון כאל מכשיר של המישטר, והאומרת שיש לפרסם רק חומר שיש בו כדי לחנך, לכוון, להדריך, ומצד שני — הגישה ה"אנגלו-סאכסית", האומרת שיש לעיתונות תפקיד עצמאי ושתפקידה האחד הוא למסור לאורחים את מירב המידע על כל הנושאים. הגישה ה"ראשונה שייכת למישטר טוטאליטרי. ה"שניה דרושה למישטר דמוקרטי, הבנוי על הכרעת האדם החופשי המצוייד במידע הדרוש.

בארצות-הברית לא יעלה על דעת איש לגנוז מידע חשוב על בריאות מנהיגים. כאשר נעשה הדבר בעבר — למשל, כאשר נבחר הנשיא פראנקלין דלאנו רוזבלט לתקופת-כהונה רביעית, בשיא מילחמת העולם, תוך העלמת העובדה שהוא חולה אנוש — נמתחה על כך בקורת קטלנית. הנשיא לינדון ג'ונסון הצטלם בגאווה כשר הוא מציג לראווה את הצלקת שעל ביטנו, אחרי שעבר ניתוח, מחלתו ושל ג'ון קנדי היו נחלת הציבור, הדראמה הרפואית של הסנאטור יוברט האמפרי (ולהבדיל — של השחקן ג'ון ויין) ריתקה את המוני הקור-אים.

מובן מאליו כי העולם הזה עומד בשתי רגליו במחנה השני. סימטנו — "בלי מורא. בלי משוא-פנים" — לא נבחרה במיקרה. כלל לא יעלה על דעתנו להשיר תהף בקשרי-השחקה או במסע-שקרים רפוי אי. תפקידנו הוא לגלות את האמת, ו"לפרסם אותה.

מידע סודי ביותר
אולם מה היא האמת?
זאת היתה השאלה הראשונה. חייב עיתון לבדוק היטב כל ידיעה שהוא מפרסם, ולא פעם נכשל עיתון — כל עיתון — במשימה זו. אך כאשר נוגע העניין להשמיט משהיג חשוב לקה במחלה ממאירה, מצווה ה"האם להקדיש לנושא זה את השער ה"מידע זה?"